

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Райкомнун пленуму школар ажалынын дугайын чугаалашкан

СЭКП Барыш-Хемчик районунун айтылган пленумунда райондук школарда өөредилге-кишиликтеги ажылардын байланышын болжол менен санап чыгуу чорудар кемчелерин дугайында айтырым чугаалашкан.

Аски-Барыкта Бунгаа, Хөдөлдөндө Каа-Хөл, Аянгагында Таван-оол дөңдөн шыкшам чамдык коммунистер бешин, уруглар багай өөренип турда, ову херекке алгас, уругларын өөрдир айтырып чугаа башкыларнын херезе дээр хөжөмдөрү болуп турар чугуу бар.

Өөреничилердин саны улдуз санымда кымырлып турган, чуге дээрте школарда үнгөн болжол школага хаара тутунмаан өөреничилерини школага хаара тузар талаам-биле кемчелерини школа директорлары, көдө Советтер болжол партия, комсомол организациалары кошкак ан колгон.

Школаларда комсомол, пионер ажылы кончугу четпес тургустунган илеткели айтылган. ВЛКСМ райондук секретарлары аштер Бице-оол, Абрамов олар школарда комсомол, пионер организациаларын ам-лаа өрөнгөй уагуртун турарлар.

Оң түнеленде өөредилге чынымы өгөдөнө турган 3517 өөреничилердин илги улдузда 3069 өөреникчи улдуз түнеленде киришкен.

Савал берген аштер школарда өки дериттинген өөредилге мастерскаларын чогун шугумчүөөнөр.

Хаактыг агитпоход Бот-боттарының ажылы-биле таныжар чорук улуг ажыктыг

Сөөлүгү каш чылдарда кандыг-бир айтырылганын талаам-биле райондук муракчы колхозу—«Тилеке» колхозу улугерин, дуржугтаан танышмап ап келген бис.

Чоокта чаа областын совпартшколанын дыннакчылары бөлү килер өкөөдерини чедишкенин тутканынын сонда, канкудулу канчаар ан экизи-биле өрттирин чугааламы бергенер.

Ажылы-биле танышкан колхозуушта ышкыш мал чөмгөрер онгачаларын канчаар кымырын өөренип алган бис.

Бисин колхозуушка «Октябрь 30 чылы» колхозун чамдык колхозчуларын, бригадирлерин, баштаар черин дартып, ылангыя өскө-даа колхозтарын дарталары база чораян.

Школаларга одаар ыяш

Улуг-Хем районун Хийыракан көдө Соведи келер өөредилге чынында школага, база эмнелге болжол клуба одаар ыш белеткелини шын организациалаан.

Улуг-Хем районун Хийыракан көдө Соведи келер өөредилге чынында школага, база эмнелге болжол клуба одаар ыш белеткелини шын организациалаан.

Агитатор биске кажан келир ирги?

«Элетес» совхозтун төвүндө эгелеш ыраакы оларларга чедир фермадада болжол кананарга бөлүк-даа, тарамып-даа элден хөй малчынар чуртуп, ажылат турар.

Бо чамдык январь айнын эгезинде биетерге, малчынарга өөрдүчүгү чүгү болжол комсомолчу Херел-оол бир кезже шөкөлү долдуру номнар артып алган келген.

Улуг-Хем районун Хийыракан көдө Соведи келер өөредилге чынында школага, база эмнелге болжол клуба одаар ыш белеткелини шын организациалаан.

Часка белеткелини сааладып болбас

Чоокта чаа областын совпартшколанын дыннакчылары бөлү килер өкөөдерини чедишкенин тутканынын сонда, канкудулу канчаар ан экизи-биле өрттирин чугааламы бергенер.

Улуг-Хем районун Хийыракан көдө Соведи келер өөредилге чынында школага, база эмнелге болжол клуба одаар ыш белеткелини шын организациалаан.

Улуг-Хем районун Хийыракан көдө Соведи келер өөредилге чынында школага, база эмнелге болжол клуба одаар ыш белеткелини шын организациалаан.

Мурнакчы агротехниктиг хемчеглерини бадүрүлгеге ажыглаар

Сиген араштырар сугаттыг тарылы элештирилген болжол муракчы агротехниктиг элден хемчеглерини шийдеди агылгаанынын түнеленде.

Сиген араштырар сугаттыг тарылы элештирилген болжол муракчы агротехниктиг элден хемчеглерини шийдеди агылгаанынын түнеленде.

Сиген араштырар сугаттыг тарылы элештирилген болжол муракчы агротехниктиг элден хемчеглерини шийдеди агылгаанынын түнеленде.

Часка белеткелини сааладып болбас

Чоокта чаа областын совпартшколанын дыннакчылары бөлү килер өкөөдерини чедишкенин тутканынын сонда, канкудулу канчаар ан экизи-биле өрттирин чугааламы бергенер.

Чоокта чаа областын совпартшколанын дыннакчылары бөлү килер өкөөдерини чедишкенин тутканынын сонда, канкудулу канчаар ан экизи-биле өрттирин чугааламы бергенер.

М. ДЫЛАЙ, Ч. МАНСЫР, Е. ПАЗДЕРИН, А. ОЙДУП, Б. БАЛАНЧИН, Ю. БАЛАНЧИН, В. БОЛДУР-ООЛ, С. МОНГУШ, С. МАЧЫЛАЙ, И. ЧОЗАР, Т. ШЫЫРАП, П. ЛЬСЕННО, О. ДАРМАНЫМ

Өлүгү районун «Кызыл туу» колхозунун агык саякчы, комсомолчу Кара-Сал Маска ол артелинде дээр саякчыларына бирээ. Чоокта чаа болуп эртен районду көдө ажылагыч агылкычыларына чөвүл хуралына ол киришкен, бо чынымы анаа быжылган 15 инектерини бирээден-не 1025 кг сүтү саап, төрүүр бүгү инектерини бызаларын бүрүн менди алды дугайында социалисттик хуызалыгы алган.

Хуучуларын отчёт-согулдалыг хуралдары Сүт-Хөл район

Човта чаа Сүт-Хөл районун «Коммунистын херелме» колхозта хуучуларын отчёттуг хурал болган. Анаа эрткен чылдын дургузунда Сүт-Хөл районо баштаар черинин болган колхозта көдө магаларында чоруулу келген акымалын дугайнда айттыралары чугааланган.

Ажылчы чоннардын иетеге, херелмелердин бүгүн хандылар дөш көдө магаларынын 1957 чылда багай эвес ажылчаларын хуучуларын хуралы демдегелен.

Илангыя эрткен чылдын бараан саарыгаларындын планын 103 хуу болган белеткелдер планын бүгү көргүзүлүр талаам-биле азыр күтөстөгөн. Магалар аргелекчи эш Хаажыкпан колхозчуларын ортузунда кооперас-массалыг ажылды өш чорудуп, хуучу кезигүүнүге 1957 чылда 12 кижини кылар алган.

Чонун иетеге, херелмелердин ханды-дараына таарымчалыг байдалды тургузар дөш воалхоз суруунда магаларын чалсар чык ажылдар чурумче шилчтисен.

Ооң-биле чергелештир көдө магаларыга чамдык барааннардын, илангыя бичиги уругаларын дааргалыг хептеринин, аас-сава аймарын эвөш кээп турарын хуучулар О. Лопсан, О. Дандар болган оюнда ескектер шугүчүлөөнөр. Тудугта херелмелердин кадаг, будук, чуга дөш дөш ишкан барааннардын районо баштаар черинин район иштиде магаларынче чедиптир хуваавайн турары хураалга илерөө.

К. НӨМ-ООЛ.

Сүт-Хөл районун Сүт-Асы суруунда хуучуларын отчёт-согулдалыг хуралы болуп эрткен. Анаа магаларын болган столовая аргелекчилеринин база лангым, столовая комиссияларын иштелелерин хуучулар динил чугааланган.

Ажылчы чоннардын хун-бүгүдө херелмелерин хандылар талаам-биле район төвүнде магаларын болган столовая ажыл-дөшчүлүгү эрткен отчёттуг үенин дургузунда эвөн буттуг аждарын кылган. Сүт-Асында чаа столовая, улетири болган аш-чөм барааннардын складдары 1957 чылда ажылалга көргөн.

Ооң-биле чергелештир, сандыг болган иланины чеменнече череринин ажилында улут четпестерин барын хуучулар хуралы иштелген. Магаларын чегүүр шагында ажылчас, азы өрте хаптар чорутар ам-даа бар, сандыг черлеринде ёсулуг калтыран чедип албан. Ниятинин социализмни өнөчүүнү камгалар талаам-биле демиселиди районо баштаар черинде четпес чоруткан. Ооң түнелинде районо шугунунда өрө-самчылдардын түгү ам 74 му рубль чакты.

Хуралга илерөөн четпестерин шилтирип улутгарынче улаганга тодаргай хемчетгерин аларын магаларын, столовая аргелекчилеринин, районо баштаар черинден хуучулар негөөн.

М. БАЙЫСКЛАН.

Чаа-Хөл район

Чаа-Хөлдүн херелмелер кооперациянын хуучуларын отчёт-согулдалыг хуралдары улактоктар азы-биле болуп эрткен турар. Районо баштаар черинин (ларгазы эш Навасы) эрткен чылдын көдө сандыкыларын, илангыя лангым комиссияларын кезигүүнери-биле кижиледелге, суртал аждарын кошкөп чорудуп келген хуучулар чидин-биле шүгүмчүлүгү турарлар.

Човта чаа Кара-Тал көдө Советтин хуучуларын отчёт-согулдалыг хуралына Кара-Тал суруда магаларын лангым комиссияларын даарган эш Сагаал-оол чыл дургузунда каныг-даа ажыл чорутууларын иштелес кылган. Мыдыг таварылгалар өскө-даа хуралдарга болган. Районда лангым комиссиялар-биле тодаргай ажылды чорутпайн турганын чамды магаларынче өтө, самчылдар каш узда болган. Районо шугунда өрө, самчылга 70 му рубль ажып турар.

Б. САРЫГЛАР.

«Тинилеге» колхозта

Чаа-Хөл районун «Тинилеге» колхозунун шөөр малы түгүткен оюлбай берген. Малчылар Сурбайлай, Дага, Дасый 157 хураганнарды менди алганнар. Колхоз баштаар чери кышталарже мал чептери сөөрттүр машиналарын болгаш 6 кижини тускайлаан. Хөй ферма-чыны аргелекчи Сүүзүн, зоотехник Фундуй олар кышталарга барын, малды кышкы байдалын хынап, малчыларга сүмелен бериш турарлар.

Болхостун тудуг бртгаласы 1700 кубометр ыш белеткелер планында 120 кубометрини кезип белеткөөш, 1000 кубометрини машина оруунда үндүргөн. Сөөрттүкчүлөр Дөтле, Бабуу, Садывал, Эник-оол олар хун онааларын 200 хуу күтүүдөн турар. Кестинген илангыя сөөрттүгелени чоокку хүнерде доозор дөш сөөрттүкчүлөр бүгү хемчекчи ап турарлар.

Сарыг-Септич улетири комбинатынын муракчы ажылчыны эш С. Калында илген иштарын хынап, сортуунда турары. Фото С. Феоктистовуу.

„КЫЗЫЛ ТУК“ СОЛУН

СЭЭП Улут-Хем райононуң болган ажилчы чоннар депутаттарын район Советинин органы «Кызыл тук» солун (редактору Н. С. Кавай-оол) чурттуг улутчул бурдургузунун улам илангыя хөгжүлөшүн көдө ажыл-агыйнын илангыя көдрүтүшүгүн хандылар дөш Коммунистын партианын болган Совет чакычтын салтып турар сортугаларын амчылгал кырынга боттаандыр херекке районун ажилчы чоннар мобилизацияга талаам-биле улут ролду ойноп турар. Солун бөдүнүн арынарнын районун ажилчы чоннардын ажил-агыйнын амчылгалын, оларын мурунда турар сортугаларын дөштөөш чырып келген.

Болхостарын ажилчан кылган перспективтиг планнар болза 1957 чылда декеэрге 1965 чылда айт бурдургузунга 2,8 ватап, дүтү, сүтүгү 2,7 ватап улгагытарымдын аргалары районда барын көргүсөн. Бо чылын район хүрүнеге эрткен чылдазын илти катар хөй эгити, 10 хуу хөй дүтүг, сүтүгү 50 хуу хөйну дөшкөөл база сандыг шыдар деп ол солун бөдүнүн февраль 20-дө үнгөн мурунку чүгүлдө демдегелен.

Ола-ла мурунку чүгүлдө «УТБ»-нын 25 чылыг сөзхөстүн Иштин-Хемде сүт-бараан фермазын коллективин бо чылын илти бурдунден ортумаа-биле 2200 литр сүт саар хүдээлген алган. «Күш-ажылдыг хөстүү» колхозтуг саанчылар бо чылыны январь айда сүт сандызын эрткен чылдын өдө үзүнге улут 29,4 хуу улгагытарын база чугаалан турар.

ССР-ниң Дөш Советинге болуп эрткен согулдаларга алдар болдурган районун ажилчы чоннарнын ашыл-ажилчы көдрүтүшүгүн дугайында чүдүлдери «Кызыл тук» солун бөдүнүн номерлеринге калбаа-биле ырап келген.

Чизже, «Чодураа» колхозтуг Сат Дарый-Хуураа бригадаларын ороор бригадынын кезигүүнери согулдалар хүнүне чедир 200 тонна эдекти тарыга шөлүгө төгерин хүдээлгеш, февраль өзенине 100 ажыг тоннаын төккөн. «Партиянын ХХ съездин» болган Ленин атыг колхозтарын ороорчурларын о ажилды база-ла чедипшывиин чорудуп турарын солунун 9, 10 номерлеринде тодаргай чугаалан турар.

«Күш-ажылдыг хөстүү» колхозтуг тудугчулары бо чылын 2 муу кубометр тудуг ажилы белеткен алганым, ош иштинден 1 муу кубометрини тудуг черлеринде январь ортан үзүнде-де дүжүргенди № 5 солунун мурунку чүгүлдө көргүсөн.

Мыдыг болза-даа районун ажил-агый амчылгалын солун бөдүнүн арынарнын ам-даа четпес чырып турар. Илангыя районун мал ажилында агы үдө дүвөрөөннүн байдалар болуп, чамдык колхозтарда ашыл-бүрү чыдалганнардан мал чидрини улгадып турда-ла тус-тос колхозтарын мал кыштагаларыннын ортанлаастыг чорудар, малды ажаалдаш, чегерилтеши экижилер, малды чыныг, белге кажаалар-биле хандылар, ниятинде малдын үчүдүн чурумчулар айттырылар талаам-биле партиа организацияларын, колхоз баштаар черлеринин болган көдө Советтерин чорудуп турар буттуг хемчекчелерин дугайында материалдарын солунда эвөш үнү турарын айттыр херек.

Ол ишкан чамды колхозтарда ороор бригадаларын ажилында илангыя чамды тарыгага белеткел аждары солунда барык чыраттырмаан. Чепсек херекселер, айт дериглери септөөри, үрешилер белеткел чидектир бо өйдө колхозчуларын, механизаторларын чорудуп турары чугула аждар дугайында материалдар солунун бо чыгы номерлеринде көздөйбөн турар.

Малчы, тарызы колхозчулар өөренип кышкы үдө аждар ужурут агрозоотехникти курастар районда багай ажадал

турда солун өдө дугайында барык нымтагы турары көчүгүчтес.

Ооң-биле калы солунун редакциянын тыва ажилчыларын инти-литературтуг ажилга харымсалгазын дөш калыг учурунда ооң тыва номерлеринде үнү турар чамдык материалдарга үткөүмү эвес, чедир сиреттинен, чевен ошудурган доматар, үжүг дүжүргөн дүшүнес өсөөр хөй таваржып турар. Ол четпестерин чайлапшывин чугулазын барымтаалаш, оларын чамдык чикжерин көргүзөр чугула.

Февраль 6-ла үнгөн № 11 солунун илти арында «Согулдалар хүнүгө алдар кыдыр» деп өгөлү чүгүлдө «Индан биле Бичке бо хүнерде айттар дагаларын белеткен турар» деп бижөөн, даганга дагаа кыдыр хажытканында ол өрөк мырыдай утка чок болган. Ол номерде «өрүнчүгү түнелер» деп өгө-биле ССР-нин Төп Статистика Эргелекчинин амчылгалын парлаттын үнгөн. Мыда 1953 чыл-биле декеэрге 1957 чылда бастич чуртувуста тарак култураларыннын илти чылдазы 27 хуу, ош илтиде кызыл-тастын — 400 хуу өскө—дөө, а шиньыда кызыл-тастын илти чылдазы 40 хуу өскөн болгай.

№ 15 солунун илти арында № 611 «Илтиде ороорчур согучуларын чөвүлдү хуралын кийгиримизда «Совет эртемдерин...» дилтер азыныга умжар черин кымыал эдеринчилерин делегейде бир-ле дугаара азып унагуп... улут... тинилгенни тутканнар» деп домак парлаттын. Бо чугулда доматар оруундан номчуп өөөрге: «Совет эртемдерин ностиниги делеге» Черин кымыал эдеринчилерин азып унагупшывин, улут... тинилгенни тутканнар» деп чугаалан.

Ол солунун адында «Совет Эвилелгени Коммунистын партианын Тыва аштоонокуг областын Улут-Хем райононуң болган ажилчы чоннар депутаттарын район Советинин органы» дөш доматка «партиянын», «областын» деп өсөөр чожа киргенден ош утказын номчучуунун билм азыр бөргө болуп турар. Ону «Совет Эвилелгени Коммунистын партианын Улут-Хем райононуң болган ажилчы чоннар депутаттарын район Советинин органы» дөр болза эки.

Солунда ош илангыя үжүг дүжүгүнүн талаам-биле частырылар хөй. Чаа бандылаттын улут дүжүгү ёзулар «быжыглаттынар», «негетинер», «бижиттир», «чыраттынар» чидектиг кылды өстеринин дугаа хөвөрлери «г» үжүг-биле төнерин (негет) «барымдалаш», «сарга кожумактар килерде илти» э бижир турбузе бо солун илтигазында «чамдык» «г» херелдеп турар. «Техника», «система», «бригада» деп өсөөр «техника», «бригада» кылды бижир дүжүгүнден халып тургулар. «Агитаторну» «сурталчы», «үлетиричү» «тү-үлетиричү» деп артык өсөөр негээр, «бөк» деп өсөгү «өк» кылды бижир таварылгалар үгүчүлөөшөөн.

Солунун арынарнын тилпөрөфийн чептеш-биле бижик демектери, чамдык үжүгтер чедир парлаттынмай барган болуп турар. «Кызыл тукун» тыва номерлеринде үдүгүдө илангыя четпестерин үнү турарын чидегааны амантыг мурунун ССРК районунун бюрозундан, оон пропгадга болган агитация кылдыган болуп органы — район солунунун редакциянын ажилын четпес улуттуп, оон ажилчыларын инти-литературтуг билгит мергелени белгилериче болупун кичөөлгө чөтөс саап турарында деп чөвни демдегелер херек.

Ол солунун илти утка-шынанын дөдөделди чөгүүр негелеэинге чедир бөдүндү, илангыя тыва лыл талаам-биле сис доман улум-на саймрацгайжыдары чугула.

Четпестерни чайладыр

Улут-Хем районун «Эйлиг-Хем» колхозунда радио бөдүр бер. Радист эш Билчир-оол колхозчу динчылдарын радио дамчылгалы-биле хандырай турар. Кызылдын дамчыгыла шактарында радио ажилдаас азы утказы билдиннес шаалаш үн динларын.

дүжүгүннүн сонугураанар Москва-нын, Красноярсинин дамчылгаларын динчылдай турар.

Эйлиг-Хемде радио дамчыгаларын экижилер дугайында Улут-Хемчин харым-даа контораны кичөөлгө салыр өй келген.

М. КЫРГЫС.

Колхозчунун ажил-ижи болгаш аас-кежии

Каз-Хемнин үнү дугаар дилеген туган өргөнгини олоор сырнынга тардыр ойлаттырып, бажынарнын сонгаларында дөшөр чырып сонугу, мурун өшкүлөп, чөр ам-даа четке чыраалас турган. Илангыя колхоз төвүнде амыллар шагда-ла хайныкан: чик кестинин каашан кижилер илай-бөөр өргөн, карышкан, амыр, меңдизин айтырышкан, сипенчилер шапалыг айттарында тургулап алган, шөлге далашкан. бызыкчылар балдыларын тутулаан, чамдыктары оордалаан, ажилче шуушан — күштүгү алышкын, күш-ажылчы хун колхозка илек миңчаар өгөлөн турган.

Мынартан, Чедер-Аксиндан, келжи үнүп көөр оруктап, шапактыг айт үнгөш, форма бажынарнын чамы-биле өргөш, фонтарге улуг шивенедип-ле кел чөр. «Күжүр Чингины аарай, эрес-ле болдур илти кузугу» деп бир-ле кыян чугаалады. Айттын эвон суурга кирип келгеш, болдога мени көрүгөр дөш ишкан, улам-на дүрген чедирген кел чөр. Айт контора экинеге көш дөктай берген. Эви шавак кырында дүжө халааш, адынын хырамын аптап, дериглери эде сайбылаан турда көргүге, ооң бүргүтүн, мөмдүрүгүн аздандан дери бусталып үнүп турар болду. «Кызыл соотта февраль айда белин бөрт халбач дүжүрбөс эрес-ле ашак-тыр өвөсчө...» деп бөдөн дөшкөөр: «Кулугураа эрес болган бөдөн деригин чорут түр илти» деп меңдөө каттыншап ишкан бир колхозчу чугаалады. Келген кижэ өш-өрт-биле меңдешчеш, иктерини хан-хун дүрген-дүргөн калтанышаан, контораже башыты.

Мендилешкен сонда, оон айттыралар: — Азынандар үндүгөр бе? — Ийе.

Колхоз конторазында турган кижилер, болдыкка, каныг-бир өвазынын алгаш саалап турганын хире, хавада шөлге, дөшкө келген кижиле көргүлөш. «Эе, өвөстөр-даа хөмүгү олуруп берип-тир бис» дөшкөп дүргөн таар чоруп турганын. Илангыяйи аянчаар хөйчү Чинги Комбуевич Дамбаа Каз-Хем ол чарымда, Калбаа-Дагда, колхоз төвүндө 25 километр ырак кыштаандан шапактыг айттыг келгиче конторага үжмерелжип орага кайлы өөөр.

Хөйжудан чугаа үндүрүп аар азып-биле: «Бир-ле чугула херектиг келдиер иланаан, ала, Чинги?» деп, ооң херек човка илангы эртелен 25 километр черден чоруп орабын билдирип хиреде-ле айттыр. Ол база-ла мөң-биле чамды чугаалады.

— Преттер каларын турар мен илти. Улус мени хөйжү дөшкөөр — дөш, орта Чинги катарга каалаан,—ужуру болза, ичир дөшкөөр? Ам кааламды 710 баш улут, биче преттер бар илти. Кыш арай-ла дөшкү болган тур. Мычалааш көдөи ишкып олур мен. Харын дүш төшө берген, келген хөрөк-не бо илти.

Мен-даа база-ла болуп талаамдан аш-биле чугаалажышкынын ажил бөдүнү болдурары орадалып, хөйжөүе улум чөп олуруп, тапкылажы каап, хандыга-ла бердик.

Эш Дамбаа эрткен 1957 ажил-агый чылда улут чедипшывин болган. Ол кыргыздаа кирген ирт бурдунден-не

2,3 кг дүк алыр планын тургаш, 3 кг 800 грамын алган. Ниятин-биле 887 кг дүктү берген. Бо көргүзүлгөр-биле кады оон кааламыда турар иртеринин хөйү-ле ук черини, чамдыкын аракулук утказын болуп деп чөвени немей айтса чөгүр. Кыргызда үзүнде пантал хөй дүк алыр аргалыг болганын ол миңчаар чугаалаан.

— Шөөр малга калат, хайгарал херек. «Оң чүктүн өөрү конугу, ой-чактың бөрүгү конугу» дөшир болгай. Балат база-ла өрөгөй, чүгө мэддин бажын менди тургузар дөш эрес-ле болгай. Хөй малдын эи үзүнгү чүгүт—дүгү. Ош илангы сөхиртип алырга эдип-даа хөй дөшкөп, кыштын-даа эки бөөр. Чамдык оларын өрте ажилчап, серини үдө өткөкчелерин аарын кызып турар мен. Хүн бөдий, илти орда халгениг черге өлүмү кадарын, чокшундапын көөр. Аргалыг болза хүте 3 каттап суггарар. Чамын каалазын үргүчү солуп турарга малдыг дүгү аргы, өш ишнармын болур. Оон илангы чайын эскептаар чүгүлдөр база тургулар. Малдын дүвү узап өөөр, карагай аразычө даштар кирер. Мен ам чылдагы аманчыл болум тыпкан, хөмчөөн ап турар алаарым. Оон илангы иртерини миймештары үнгөш, худу өрлөп баткан, калаттарын шапча бөөр чүгүлдөр турар. Ону хпээ-биле көөр анаар. Кыргызда үзүнде-де кестине берген балыктарын база экиноор жүрү таваржы бөөр. Мал ажилчегинин талаам-биле биче-бача баштайгы дүжүгүлөрүн көрүгөрүн өөренип алганын меңдө улут дүжүгү бөөр турар.

Ол аразында колхозта мал өнчипи Буул-ор Алай-оол кирип келген. Малын өчкө көргөш: — Баштайгы дугаламчы көргүзүгө херектиг өмөр болгаш өскө-даа чүдүлдери илангысар мен илти—деп, хөйжү чугаалаан.

Эки дилегин күссөдир болган. Бастич чугаалас база уламчылган.

— Бо кыжын черде чидирг чок болдунар бе, эш Дамбаа?

— Менди илти. Иртер хүр. Одар амдаа четчир. Күзүн-не мал кадарар дагаларын болган шактарынын болза дайбы-дурлар хире хөвөрлери хуваап болза алган мен. Ол ёзугаар-ла каларын тур мен.

Чугаалажып олтурувуста сонгавыс базры-биле Кызылдан келген үш автобустар суруштур маңаажып эртелиер. Хөйжү ортарын көргөш, байырынмын хүтүмүрөөш, чугаалады:

— Бастич чуртувуста паракка көзүдүр-ле өдүр турар магалыг-ла-дырам. Үндөрт чыл бурдунгар Каз-Хем-биле Кызыл аралында чүгө чамдык автобус чоруп турган болгай. Кызыл соотта-даа, чайын илтиде-даа чорумал кижилер чамдык автобуска үжмерелжип, чамдыктарын чүгүчү машина кырында халбачканын алгаш чоруп турган чөү. Ам көргүрөш: үлүс чүгө автобуска олурар аларган-дыр. Мен-не миңчаар билди мен: бастич улуг чуртувусту кайы-бир черинде заводтар болган фабрикалар бүгү чөвүнү, оон ажилчыларын—мөң өөрү. Мөң бо колхозчу, мөң кадарын турар хөйларын база оларын. Бастич улуг чуртувустун бүгү калыктары чамдык өн-сеткилдиг ажилдарыны-биле бистер өзү, хөгүшп турар бис иланаан. Ичанганш, мен ажилда чам-

гаа колхозчуну көргөш: «Эй, оош аар, сөң чалгаа болууга-даа, колхозта-даа, бүгү чуртууга-даа алып чөв чөү-дир илти» деп болар мен.

— Мен чамы болбазын өтти, машина-чөпөсти бөдүрүп турар ажилчы өөрүге, чуртувустун тайбыг чөвүн камгалар турар дайынчаларга база-ла дулагыт мен. Бо чылын мөң каламызган 74 өң күштүгү сөмсө иртерини күрүнеге дүжаган. Бөдүнүгү кыжын турар чүгүгүн ажил-дугалын белгени, илангыя улам чүгүлдүг бөөр-дүр. Човта чаа СЭЭП Төп Комитетинин бүгү солугчулары Кыргызынмын көчүдүм. Илти хандыр-ла чөвени түшөп каап тур. Мен ош илангы, кыжын хүдөөлөгө адык: согулдалар хүнүгө малдын баш сапым менди, күштүгү тургулар. Бо чылын кыргызда үзүнде ирт бурдунден-не 3,5 кг дүктү алдыр. Күрүнеге дүжаар иртеринин немелде дөдө-дөш илангы турар.

Эш Дамбаа бөдүнүн ажилын чугаалап өргөш, мал ажилында чамдык четпестерини база айттылаан. Хөй малдык кааламы тар болуп чорук дүктү улуг чидиргил болдулар. Чизже, эрткен күнү мирылай декабрь айта чедир чамдык мал хөйлар чадагай, дөң черге тургулаан. Болдыкка, колхоз эвөн хөй дүктү чидирген. Оон илангы хөйжү болууга худу бөргөн каламаныг болган чугаалаан. «Бир дөшкөчү метр чөге 3—4 иртер чидир хире болган. Олар дүктү чүгө болчип кааптар хире бөөрга, кыш үдүр каалазын алгактан бис».

Колхозта эш Дамбадан аныгы үдөүлгө хөйжүлөр база бар. Хөйжү эш Сурак хөй бурдунден-не 2,3 кг дүктү, М. Мижит-оол 3,5 кг дүктү тус-туста кырып алганнар. Оларын каламында хөйлар менди кыштал турарлар. Хөйжүларын кызымал кыш-ажылнын ачын-биле колхоз 1957 чылда хөй малдын баш сапым өстүрөр талаам-биле планын 108 хуу күтүүстөн. Оон илангы колхоз дүк бурдур талаам-биле районун колхозтарында бирги черин ап, 4837 центнер дүктү күрүнеге дүжаган. 1957 чылда колхоз мал ажилында 511 хуу рубль орулагын болган. Колхоз хөй бурдунден-не 1,85 кг дүк кышын алыр планын тургаш, ош 2,5 кг кылар күтүүстөк. Бо бүгү чүдүлдери ап көргөш, колхозчу муракчы хөйжүларын эки ажилда турары маргылаа эки ден чөвө төдөргай.

Эш Дамбаа ол хун колхозчун бургалаттыр чөринге келген, 1957 чылда ажилда алган чүдүлдеринин талаам-биле саналажыгын кылган. Ол бүгү ө-бүдөш-биле калы 1329 күш-дүжүгүн аманчыл алган болган. Анаа 5316 рубль, 2658 кг төрөа онаажы. Хөйжү 640 кг дүктү бүдүр планын тургаш, 982 кг дүктү бүдүргөн илтике чүгө немелде төлөүргө бөшкө ол 1066 рубланды алган.

Чинги Комбуевич Дамбаа ССР-иниң Дөш Советинин согулдаларын хүдөүге, бугу улустун байырлыгында ажил-ишкө, аманчыл чурталга-даа талаам-биле чедипшывин ужурашкан. Ол чедипшывин хөйжуну, оон бүгү ө-бүдөш-биле кызымал кыш-ажылнын ачын-биле чедип алылган.

С. ТАМБА.

«Совет Тыва» колхоз.

Мал ажилынче кичээнгөй салыр

Малчынарның чедишкенин улам быжыглаар

«Комсомол 30 чылы» колхоз чүгө мал ажилы-биле эвес, артык бурдурегезини өскө-даа алыраларын талаам-биле Барым-Хемчин районда дөре ажилдыг колхозтарга санаттырып турар. Эрткен чылын мал өстүрүгенин, күрүнеге айт, сүт болган дүк дүжүгүнүн база белеткөвөрин планнар чедипшывин күтөстөн. Төрөөн 310 ховондан 374 хураганнардын өсүргөн Очур, чурт икестерин бирөөнүнден-не 1454 литр сүтүгү саап алган Дөшкөкөк ишкан муракчылар колхозта хөй.

Ажилында дүжүгүлөгаларын быжыла-вышмаа, бо чылын оон-даа белги көргүзүлгөдү болууринга колхозчу малчындаа чүгүлдүг ажилдап турар. Кыштагаларын кичөөлгө белеткел багай эвес болган, илангыя мал чөк белеткөөшүнүн планын чөгүүр өйдүдө күтөстөн, малдык агын байдалы эки. Колхозтуг зоотехник эш Октынч редакцията динчылган болза:

— Бо чылын төрүүр хөвөөсү 1700, ооң 70 ажыг хууу агын эде оманчыл, чаш мал бурун болган эки дөшкөп турар. Бо хүнерде чедир төрүтүгүн 47 бызаалар баа менди. Малды хүр чыл

ажырып, оон төдүн чидирг чөк камгалар алганывыс болза, совет эрге-чактырларында дөш өргөнгө согулдалар хунуге күш-ажылчы белек болган.

Сөмсө кыштагаларын малдын чүгө чаш төдү күштү

КИНО

«Кудумчуга чүү-даа болур»

Совет шагдааның амырманы, ажилчы чоннарның джыжы болгаш аас-бешини камтап амыл-чорудулгазын көргүскен кино-чуруктар сөөлүгү үдө эвөөт ас-бешини камтап амыл-чорудулгазын көргүскен кино-чуруктар сөөлүгү үдө эвөөт ас-бешини...

Делегейниң геофизиктиг чылын чорудар талазы-биле Совет комитетте

Устукү атмосфераны ракеталар-биле Арктикада болгаш Антарктикада шинчилеп турары

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүделениниң чанында Гидрометеорология албанының Бол өргөлдө болгаш Далай флотунуң министрствозунуң Сонгу далай оруунуң талазы-биле Бол өргөлдө болза метеорология (агаар-бойдус шинчилээриниң) ракеталарын өрүт салып үндүрүрүнүң дузалаччызы-биле Арктикада болгаш Антарктикада атмосфераны үстүү кыптарыны шинчилээр ажилды Делегейниң геофизиктиг чылынның программасын ёзугаар чорудуу турар деп Делегейниң геофизиктиг чылын чорудар талазы-биле Совет комитеттин чыгандык.

21-де 7 шак 40 минута турда салып үндүргүлөв. Дөрткү ракетаны 1958 чылдын январь 19-та 11 шак 45 минутада, бешин ракетаны 1958 чылдын февраль 10-та 11 шак 45 минутада болгаш алдын ракетаны 1958 чылдын февраль 18-те 16 шак 10 минутада салып үндүргүлөв.

Антарктиканың үшкү далай экспедициясы болза «Обь» деп дизельдиң электроходта метеорология ракеталарын салып үндүрүрүн Антарктиканың сугаарында чорудуу турар.

Экспедиция суднозундан шынчылал ракетаны баштайгы салып үндүрүрүн Дэвис далайга, муруну поларда «Мирный» деп шынчылал чериниң районуна 1957 чылдын декабрь 31-де Москва шагы-биле 9 шак 10 минута турда салып үндүргөн.

Метеорология ракетаны ужуңун үңгөн соонда оон бакыда чоораан кезеэ тымылган болгаш ону суднога чедирген.

Суднодан метеорология ракеталарын оон өске салып үндүрүшкүннерини экспедициянык чорудуу оруунун айы-биле «Мирный» деп шынчылал черинден чөөн талаже Антарктиканың эрчиин дугаар чоруткулаан.

Ийги ракетаны 1958 чылдын январь 20-де 16 шак 15 минутада салып үндүргөн.

Ушкү ракетаны 1958 чылдын февраль 1-де 17 шак 17 минутада, дөрткү ракетаны 1958 чылдын февраль 9-та 16 шак 00 минутада салып үндүргүлөв.

Атмосфераже ракеталарын салып үндүрүп турганынын түнелинде Арктикада болгаш Чөөн Антарктикада ортук стратегиянын агаарында температураның болгаш башкы шынчылал дугайында медээлер бер-де дугаар азындылаан.

Делегейниң геофизиктиг чылынның дугузуна Хейс ортудукка болгаш «Обь» деп дизельдиң электроходта ракеталар салып үндүрүрүн оон соңгаар-даа чорудар.

Атмосфераже ракеталар салып үндүргөннүң азынган материалдарын алгы үдө ажилдап кылып турар.

Делегейниң геофизиктиг чылын чорудары-биле холбаштыр 1957 чылда Хейс ортудукта тургускан болгаш Сонгу широтанын 80 градузуунуң 37 минутазында болгаш чөөн долготанын 58 градузуунуң 03 минутазында туруп турар шынчылал черинде геофизиктиг бүгү талааның шынчилелдерин чорудуп турар.

1957 чылдын ноябрдан эгелзөөн Хейс ортудукка метеорология ракеталарын алты катап салып үндүргөн.

Баштайгы ракетаны ноябрьның 4-те Москва шагы-биле 10 шак 55 минутада салып үндүргөн. Ракетаның үндүрүшкүннөрү салып үндүргөн турган. Ракета ужуңун бар чыдырда оон болгаш прибор-хересселдерин бажында кезеэ адырын үңгөн, парашют-биле дески куулааччызын, агаарга 40 хире минута туруп турган. Ракетаның бажынын кезеэге уураанышкынын прибор-хересселдери — аэлектротермометрлер база ол шынчыл агаарның экиг-оогун болгаш бажыныкыны хемчөөринге ажилгаар азы-бүрү манометрлер бар турган. Хемчөөшкүннериниң түнелдерин ракетаның бодундан черже радиотелеметриянык апаратура-ның дузасы-биле дамчыдып турган.

Оон дараазындагы метеорология ракеталарына база ол-да шынчыл апаратура-биле салып үндүргүлөв. Ийги ракетаны 1957 чылдын декабрь 16-да 7 шак 35 минута, ушкү ракетаны 1957 чылдын декабрь

Мурнуу Каролина штатка болган айыылдыг таварылга

НЬЮ-ДОРК, 12. (СЭТА). Американың парламента агентстволарының меделеп турары ёзугаар алгыра, дүүн кезеэ Мурнуу Каролина штатта Флоренс хоорайның чанында дыма айыылдыг таварылга болган. Марс Баофер сууруну кыры-биле ужуң эрттип чыткан, «В-47» деп реактивтик америк бомбардировщиктен атомнук бомба дүжүп батпаан, ол демир орук ажилчынын Греггит бажынында 90 метр черге барып дүшкөн.

Шериг өргө-чагырааларына шамнал турар, Ассошиейтед Пресс агентстволарының меделгени болза, ол бомба «октаттырма», тедаргайлаарга, оон дөнтюорю «бомбаның өске кезеэне чорудуу частышкынын бүдүмел-биле түдүштүртүп турган». Мынчанган атомнук частышкын болбай барган. Тритидий (кристаллдык кадыг бүдүмел) частышкыннан бажык болган коданнык тудугтары буступ урелген.

Шериг ведомствозунуң төлөөлөччилериниң дүвүрээни болдурбас дөш бүгү ордальдышкынынын турбуге, АКШ-та хей-ниги санал-болдымы Мурнуу Каролинада болган айыылдыг таварылга дугайында илетведи камтап министерствоу болуун уауруп турары комиссияга кылдырттырылган.

Пекинге болган митинг

ПЕКИН. (СЭТА). Март 16-да Тяньаньмынь шөлүңе демократтык партияларның төлөөлөччилериниң болгаш партия кезигүү өвөс демократтарның социалисттик өдө кижиздилге дөш шимчөөшкениге холбаштырган митинги болган.

Митингте чүвө чуугаалаан Ли Цзиньвэнь, Го Мо-жо, Хуан Ян-лэй ажилчынар болган тарааччылар-биле калы социалисттик тургузуунуң оруу-биле чорудууче демократтык партияларның төлөөлөччилерин болгаш партия кезигүү өвөс демократтарны кылгырганнар.

Интеллигент буржу амыдыралдан чыдып калбайн, оон-биле деңге чорудуу, бодунун билгилерин үзүктө чокка белдери, Совет Эвилелиниң дуржулазында өөренири, бодун идеология болгаш политика талазы-биле өдө кижиздери чутула деп Го Мо-жо чуугаалаан.

Митингтин киржикчилери резолюцияны болгаш БУР-нуң даргазы Мао Цзе-дунга чорудар чагааны бижилеги күлөп алган. Чагада чуугаалап турары болза, «Коммунист партиянын мерген угаанын удуруталазы-биле бистин чуртубус политиктиг-даа, идеологтуг-даа фронту-

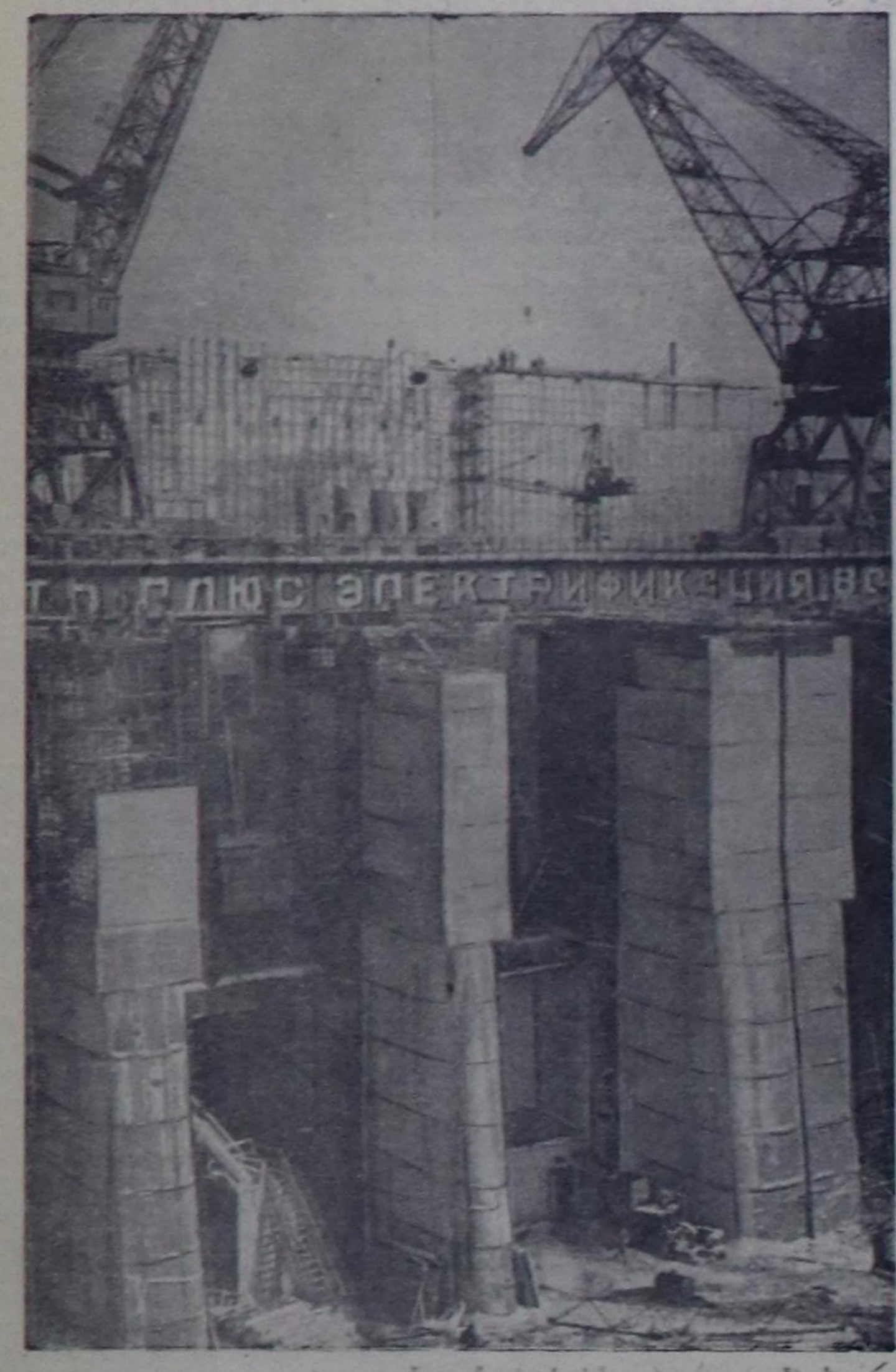
линда болган айыылдыг таварылга дүвүрөтүрүр. Конгресстин төлөөлөччилериниң палаата кезигүү Чарльз Портер (демирлат, Орегон штаттан) атомнук цепскен болуда чажиргытган бүгү айыылды ол таварылга көртүзүп турар болза атомнук бомбанын таварылга болза частырын айымын улам өзүп турар дээрин дөртү-биле белдигип турар-дыр деп меделгөн. Төлөөлөччилер палаатаның кезигүү Килдэй (Тексас штаттан) ол таварылга-биле холбашкан дүвүрээниң байдалы илергейлимаан, «бистин чуртубустун кыры-биле ужуң эрттип турар самолеттарын сөөртүү турары болбалар тринитротолдууг дөнтюорюдуг база атомнук окталгыч» дээрин аңаа билинмөс турган деп ол меделген турар. «Ол дугайты хейнү билип алар» күзелни Килдэй илергейлөө.

Атомнук радиация айтырыгаларын талазы-биле конгресстин каттышкан комиссиянын төлөөлөччи Холлифилд Мурнуу Каролинада болган айыылдыг таварылга дугайында илетведи камтап министерствоу болуун уауруп турары комиссияга кылдырттырылган.

ларда социалистик революцияны чорудулгазына өң улуз тилгелгени чеди алган. Бистин чуртубустун хей-хей областтарнда буржуаар революстуг ёзу-биле шураашкынын чаа-чаа шынарлары тыпты келген. Ам болу өдө кижиздери, идеологтуг өдө кижиздигени күштелир дөш шимчөөшкни, буржуаз үзө-бөлдүрлөк социалисттик үзө-бөлдүрлөк шилчяле — бо бүгү болза бистин чагысы аай сөтүмдүг күрөлдөөс аларган.

Бис бөдүн боттарымысты митингинысе социалисттик өдө кижиздиге дугайында резолюцияны күлөп алдымыс. КЭП-ның удуруталазы-биле чораап боттарымыстын идеологтуг туржувусту, боттарымыстын идеологтуг үзө-бөлдүрүшкү, ажилга боттарымыстын социалисти шын-на сөткүшкү-биле өскөртир бис, социализмниң оруу-биле ширинтирип чоруптар бис, боттарымыстың бүгү күштеривисти болгаш билгилеривисти социализмниң херээ дөш демиселге бээр бис деп силерге бүдүрдүм тур бис.

Митинг соонда оон киржикчилери найысаанын кудумчулары-биле чысаалып чоруп турганнар.

Сталинградтың гидроэлектростанцияның тудугулары 1958 чылда бирги агрегатты ажилгала килер. Аңаа даччар-даа аажок ажилдар негеттинип турар. Тудугта 1 миллион 650 муң кубометр бетонну салыр ужурут.

Чурукта: Сталинград ГЭС-тиң бир агрегатның тудуушкуну.

Фотос А. Манцеостуу.

Редакцияга Чагаалар

Ол четпестер-биле эптежер аргажок

Чаа-Хөл районуң Ленин атыг колхозунун бирги сүт-баран фермасында четпестерни чааладымы негеттинип турар. Мына чүс илге кирер чаа кажаанын чедир кылдынчан чүлдери ам-даа бар, азыг агаар килер, тыныш, бүс үнер фотозыларын кылбаан. Оң ужурунган мындай мүнгаш кажаанын ишти аажок өд-шк, суук малга болу берип турар. Оон соонда кажаанын шылазын кыры докуп килер. Инектер док шала кырынга хонар чорутар хаал өвөс.

Чурукта: Сталинград ГЭС-тиң бир агрегатның тудуушкуну. Фотос А. Манцеостуу.

Чоннуң негелдезин хандырар

Ажилчы чоннарның негелдезин өбүрүнүң харылаа конторазы дыма четпес хандырар турар. Мынганга чоннуң чагаан солунары, журналдарын чогуур үчүндө чедирип бөзүп багай организастан.

Чурукта: Сталинград ГЭС-тиң бир агрегатның тудуушкуну. Фотос А. Манцеостуу.

«Шынның» материалдарының изи-биле

„Партийжи ажилдың уттундурган участогу“

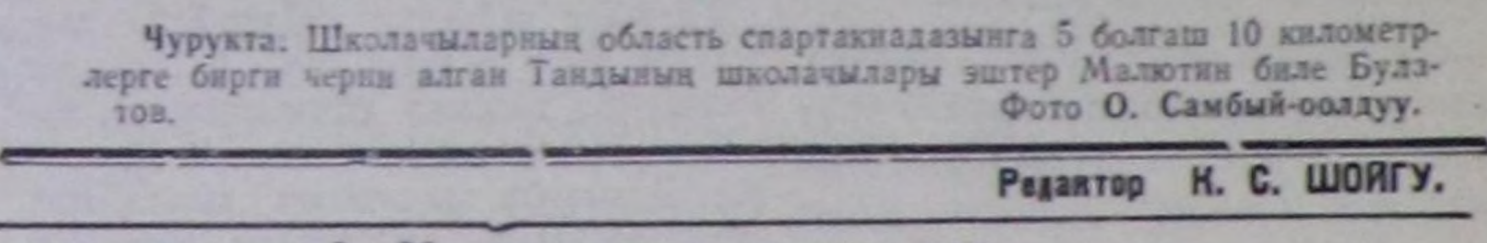
Улуг-Хем районуң «УТБА 25 чылы» совхозунда партия өгө организаациянын бюросу, оон секретары эш Хорлуг-оолдуң партийжи-политиктиг ажилды багай удурутуп турарының дугайында эш И. Парфеновтуң чүдүл январды үңгөн № 11 (3988) «Шынга» парлаттыган. СЭКП Улуг-Хем райомуун секретары эш

эш Машпаалынның редакцияга дынатканы болза, СЭКП райомуун бюросунга эш Хорлуг-оолдуң илеткени дыннаап, партийжи-политиктиг ажилды совхозун ажилчыларының ортузунга багай чорутканы дөш, эш Хорлуг-оолга партия талазы-биле хемчөг хүдээткен, партийжи-политиктиг ажилды күштелир талазы-биле хемчөгтерин алган.

Парлаттынмаан чагааларны изи-биле

Өвүр районуң «Ысык туз» колхозунда кижизилгенин пунжтуунун өңчил эш Пачинаын аарыг кижилерге өздөк өвөн, дүргөн дуза дилзөн чаалаага барбай турарын илердеп, эш М. Сага редакцияга чагаа билзөөн.

Шагырын редакцияга дынатканы болза, эш Саганың айтыккан фактылары хыналдадан шын болган, эш Пачинаын ажилында үндүргөн, үз өңчелге пунжтуунун өргөлекчигени эш Тумакованы чоруткан.

Чурукта: Школяларның область спартакиадазынга 5 болгаш 10 километрлерге бирги черин алган Тандинын школялары шитер Малютин биле Булз-тов. Фото О. Самбий-оолдуу.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл, Шетинкин кудумчу, бажы № 3. ТЕЛЕФОНАРЫ: редакторунуң 3—62, редакторунуң ордальчызының, иштиги информация кылдызының 3—88, харысагалыг секретарының, культура болгаш амыдырал килдизиниң база бухгалтерияның 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпир болгаш транспорт, көдө ажилы агый килдизтериниң 3—68, чагаа килдизиниң 3—65.

ТС—00681. Бүдүтүр өргөлдөөнүн типография.